

ISSN 1849-9775

Planika

GLASILO SLOVENSKEGA KULTURNEGA DRUŠTVA TRIGLAV SPLIT
SPLIT, DECEMBER 2019, LETO XXVII. ŠT. 209

Planika

GLASILO SLOVENSKEGA KULTURNEGA DRUŠTVA TRIGLAV SPLIT

GLASILO FINANCIRA URAD ZA
NARODNE MANJŠINE VLADE
REPUBLIKE HRVAŠKE

zanj Mag. Cveto Šušmelj

NASLOVNICA

Robert Jarh
Adventna pravljica na dvorcu Gutenbuchel 2019

UREDNIKA

Vera HRGA

UREDNIŠKI ODBOR

Cveto ŠUŠMELJ
Nadežda ETEROVIĆ
Ivan KOSMOS

LEKTORICE IN PREVAJALKE

Vera HRGA
Dada ŠANTIĆ
Ana MATUSINOVIĆ

PRIPRAVA IN TISK

DES - Split
www.des.hr

NATISKANO

380 izvodov

RAZPORED AKTIVNOSTI

Ponedeljek: od 19.00 - 21.00 PEVSKI ZBOR
Torek: od 18.00 - 21.30 DOPOLNILNI POUK
Sreda: od 17.30 - 19.30 KLEKLJANJE ČIPKE
Četrtek: od 19.00 - 21.00 PEVSKI ZBOR
Petek: od 18.00 - 20.00 DRAMSKO LIT. URICE
Sobota: od 10.00 - 12.15 DOPOLNILNI
POUK IN OTROŠKE DELAVNICE

Uradne ure tajnice:

Vsak dan razen sobote, nedelje in praznikov od
8.00-12.00 ure

Društveni prostori so odprti vsak dan razen sobote,
nedelje in praznikov od 8.00-12.00 ure

SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO TRIGLAV SPLIT

Šibenska 3, 21000 SPLIT, HRVAŠKA
Tel: 021 343 137, Fax: 021 321 434
Uradni mobitel: 091 150 44 98

E-mail: slovensko.drustvo.triglav@st.t-com.hr
skdtriglavsplit@gmail.com

www.triglav-split.hr

VSEBINA

IZ ŽIVLJENJA DRUŠTVA

- Veleposlanica dr. Smiljana Knez zaključila svoj mandat.....3
- Ljudsko izročilo.....3
- Dan državnosti.....4
- 2. seja sveta Vlade Republike Slovenije za Slovence po svetu 4
- Potovanja, nastopi in druge malenkosti 6
- Zanimivi vroči dnevi v deželi.....8
- Ste vedeli.....9
- Življenje s čipko.....10
- Čipka, pavljična nit 10
- Samostojna razstava v prostorih Srbskega Kulturnega Društva PROSVJETA 11
- Slikarska kolonija "Slovenci v Tuzli 2019" 12
- Durmitor, spet prihajamo.....13
- Razstava v NUK v Ljubljani 14

KEKCI

- Slovenščina malo drugače - poletna šola v Murski Soboti.....15

S KNJIŽNEGA TRGA

- Alma M. Karlin 16

UTRINKI, RECEPTI, ŠALE

- Besede ljubezen slovenska ljudska pesem skorajda ne pozna.....17

O JEZIKU

- Jezikovne dileme 18
- Razstava ladijskih maket 18
- Vikanje - mala ali velika začetnica 19

VELEPOSLANIŠTVO REPUBLIKE SLOVENIJE NA HRVAŠKEM

Alagovićeva 30, 10000 Zagreb, Hrvatska
Tel: (+) 3851 6311 000, Fax: (+) 3851 61 77 236
Elektronska pošta: vzg@gov.si
Spletni naslov: <http://zagreb.veleposlanistvo.si>
Uradne ure so od ponedeljka do petka od 8.00 do 16.30.

Konzulami oddelek Veleposlanništva:

Tel: (+) 3851 631 1014, Fax: (+) 3851 468 0387
Uradne ure so ob ponedeljkih, sredah in petkih od 9.00 do 12.00.

GENERALNI KONZULAT REPUBLIKE SLOVENIJE v Splitu

Istarska 9, 21000 Split, Hrvatska
Tel/Fax: (+) 385 21 389 224
Elektronska pošta: generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr
G. Branko Roglič, častni generalni konzul

Uradne ure konzulata so od ponedeljka do petka od 9.00 do 13.00.

Dragi naši bralci Planike!

Kar je bilo, je minilo.

Naj bo vsem pogled nazaj zadovoljstvo ob storjenem.

Staro leto živi od spominov, novo od pričakovanj.

Stopajmo smelo naprej! Predstavljamo si čudovite stvari, ki nam jih lahko novo leto podari.

SREČNO vsak dan in vse dni v letu, ki naj postane vaše najboljše, polno iskrenih objemov, trdnih prijateljstev, uresničenega upanja, uspešnih dejanj in poštenih ljubezni, ki premagajo vse in vodi jo do vsakogar.

Naj bo še lepše kot vsa leta do zdaj.

Naj bo leto 2020 vaše leto!

Predsednik društva mag. Cveto Šušmelj
Predsednica IO Nadežda Eterovič in člani IO
Urednica in uredništvo Planike

Vsako minuto nekdo za vedno zapusti ta svet in leta nimajo nič pri vsem tem.

Vsi stojimo v tej koloni, čeprav se tega morda ne zavedamo.

Ne vemo, koliko ljudi stoji pred nami, in ne moremo se vrniti na konec kolone.

Ne moremo stopiti iz nje.

Ne moremo se ji izogniti.

Zato, dragi naši, medtem ko čakate v koloni ...

Naj šteje vsak trenutek.

Bodite sprememba na bolje.

Pokličite tistega, ki mu to obljublimate že lep čas.

Postavite si prioritete.

Vzemite si čas za počitek.

Nekomu polepšajte dan.

Potrudite se, da boste slišani.

Spremenite majhne reči v velike.

Bodite razlog za nasmeh tujca.

Bodite sami sebi na prvem mestu. Ljubite.

Pojdite na sprehod v naravo.

Smejte se na ves glas.

Povejte ljudem, da jih imate radi.

Živite brez obžalovanj.

Bodite srečni.

Objemite svoje otroke.

Berite knjige.

Pojdite na obalo nabrat školjke.

Pojdite vsak dan na bližnji hrib, goro .

Dihajte s polnimi pljuči.

ŽIVITE, ZARES ŽIVITE SVOJE ŽIVLJENJE

NAČRTOVANE AKTIVNOSTI

07. 12. 2019.	ob 10.00	V pričakovanju Miklavža
08. 12. 2019.	ob 19,00	Mednarodni dan človekovih prvic - restavracija Bolero
09. 12. 2019.	ob 19,00	MePZ "Triglav" dobrodelni koncert v domu za ostarele "Zenta"
10. 12. 2019.	ob 19,00	Predstavitve kulturnega ustvarjanja narodnih manjšin, Dom HV, Lora
12. 12. 2019.	ob 19,00	MePZ "Triglav" dobrodelni koncert v domu za ostarele "Vukovarska"
18. 12. 2019.	ob 18.30	Poslovitev od starega leta, nastop MePZ "Triglav" in slikarska razstava
06. 02. 2020.	ob 18.00	"Da bo konec lep" - monodrama Robert Waltl Kulturni praznik, GKM, Trg Republike 1

OLJKE, ROŽMARIN IN SOL

Vedno malo zaskrbljeno pogledujemo v nebo tiste dni, ko nam v goste prihajajo zbori iz Slovenije. Someščanom SKD Triglav prireja vsako pomlad in vsako jesen koncerte z gostujočimi slovenskimi pevskimi zbori, česar je publika vedno vesela. Vendar pa mi želimo, da bodo veseli tudi naši gosti, da bodo imeli lep, sončen dan, ko si bodo ogledovali naše lepo mesto, da se bodo morda celo malo kopali v morju, skratka – da jim bo lepo in da bodo občutili, zakaj smo mi tako radi tukaj.

Tokrat je bilo vreme kot naročeno. Vabilo na koncert je v dvorano pritegnilo veliko obiskovalcev, saj so bile na programu kar štiri skupine izvajalcev. S svojim obiskom sta nas počastila tudi državna sekretarka gospa **Olga Belec** in gospod **Rudi Merljak** iz Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Mešani pevski zbor Triglav Split pod vodstvom **Tatjane Kurajice** ljubi pesem in ji daje življenje. Pesem in z njo naš pevski zbor sta naš ponos in zanos, tokrat nas je razveselil z dvema slovenskima narodnima in nas vnovič povabil, naj verjamemo v ljubezen, ker ljubezen je vse.

Potem pa so na oder prišle sanjsko lepe **Sanje**, ženski pevski zbor, katerega zametki segajo tja v leto 1997.

Pozdrav državne sekretarke Olge Belec

Leta 2013 je prestopil pod okrilje KD Sanje Nova Gorica. Zbor šteje 22 pevk, ki bogatijo svoj repertoar ljudskih, umetnih, sakralnih in pesmi iz narodno zabavne glasbe. Udeležujejo se raznih kulturnih prireditev doma in v tujini, ter sodelujejo z drugimi glasbeniki ter pevskimi zbori. Leta 2018 je skrb nad zborom prevzela gospa **Ingrid Kragelj**. Načrtov je veliko, predvsem v pridobivanju novega pevskega znanja, srečanj z drugimi kulturnimi društvi doma in po svetu ter s pomočjo pesmi ohranjati povezavo med ljudmi.

Še preden so zapele, smo videli, kako skrbno **Vera Hrga** pripravlja vodenje programa. Za njo to ni samo najava izvajalcev in skladb, pač pa skrb za skladno koreografijo, saj je dobro preverila, kako bodo pevke oblečene in je temu primerno tudi sama izbrala obleko v enakem rdečem tonu. Tudi cvetje na odru ni bilo tu po naključju. Ena pesem na programu je imela naslov "Oljke, rožmarin in sol". Vera je zložila oljčne vejice in rožmarin, temu je dodala bele marjetke, ki so bile videti kot kupček soli. Zelo pozorno in dobro premišljeno, Verina estetika je brezmejna, na videz neopazna pa vendar globoka do neba.

Medtem ko so se nekatere članice v garderobi preoblačile, nas je s svojim nastopom mimo predvidenega programa prijetno presenetila moška vokalna postava zboru z nekaj pesmimi.

Šest članic zboru SANJE se je v svoji tretji življenjski dobi srečalo s kitaro, jo vzljubilo in se odločilo za samostojno pot. Tako je leta 2013 ustanovljena sekcija kulturnega društva Sanje vokalno instrumentalna skupina **Sanje s kitaro**, ki nastopa na raznih prireditvah in koncertih doma in v tujini pod mentorstvom **Nika Janaškoviča**. Splitsko publiko je navdušil podatek, da je ena članica rojena Splitčanka, poročena v Novi Gorici.

Cveto in Olga

Oljke, rožmarin in sol

Za konec je sledil nastop **Mešane-ga pevskega zbora "AmorVincit"**. Ime njihovega zbora je njihova deviza – ljubezen zmaguje. Petnajst po stažu in srcu mladih pevcev, željnih novih pevskih izzivov. Na pobudo nekaj izkušenih pevcev so s prvimi vajami so začeli marca letos. Prav veselje in ljubezen do soustvarjanja glasbenih trenutkov je vezivo, ki je povežalo pevke in pevce, zborovodkinjo **Ingrid**

Kragelj in korepetitorko **Marjetko Humar Bensa**, vse "zastrupljene" z dejavnostjo, ki ji pravimo zborovska ljubiteljska kultura. Pevke in pevci so se v tem kratkem času naučili vrsto zborovskih skladb, s težnjo po kvaliteti samega pevskega izvajanja. V svoj repertoar vključujejo pesmi iz slovenske zakladnice in svetovne glasbene literature.

Koncert je bil čudovit, pester, zadovoljil je prav vse, saj so vsi pevci med nastopi drugih sedeli med publiko in tudi sami uživali.

Večerja v društvu je bila samo nadaljevanje prijetnega večera. Razšli smo se s prepričanjem, da se zagotovo še srečamo – bodisi v Splitu ali pa kje na Slovenskem.

Ana Matusinović

Kulturno društvo Sanje Nova Gorica

BILA JE MODRINA MORJA, ZELENILLO BOROVCEV IN OLJK, BELINA DALMATINSKEGA KAMNA, BILE SO SANJE IN BIL JE AMORVINCIT. BILI SMO ENA SAMA PESEM.

Sveti Filip i Jakov, eno lepših mest v Pašmanskem kanalu, nas je sprejelo na svojo Riviero v večernih urah in nam postreglo s svojo mediteransko floro in favno. Dopoldansko upevanje na plaži, sončenje in skok v morje nam je dal novih moči za popoldanski ogled Zadra.

Zadar – večtisočletno dalmatinsko mesto nas je prevzelo s svojo bogato zgodovino, muzeji in galerijami, ve-

ličastnimi mestnimi vrati iz beneške dobe, kalelargo, iz na soncu svetlika-jočih se popolnoma gladkih kamnov, rimskim forumom, unikatnimi morskimi orglami in cerkvami.

Pod večer smo vse tri sekcije KUD Sanje: Ženski pevski zbor Sanje, vokalni instrumentalna skupina Sanje s kitaro in Mešani pevski zbor AmorVincit zapele slovenskim "zadržanom" v Gradski knjižnici Stjepana Radića.

Sobota je bila koncertno obarvana. Dopoldan je v moderno zasnovani Šibeniški knjižnici Juraj Šižgorič, ki jo je pred leti opremilo novogoriško podjetje pohištva Gonzaga, nastopil Mešani pevski zbor AmorVincit s koncertom slovenskih narodnih, umetnih in sakralnih pesmi pod naslovom "Kemu si dala rožice".

Sledil je ogled mesta po sprehajalni potki ob morju s pogledom na kanal svetega Anteja do katedrale svetega Jakoba, ki je umeščena na seznam UNSECO svetovne dediščine, in češnjica na torti, prepevanje na trgu republike Hrvatske pred mestno hišo ob kavici in kozarčku piva...

Popoldan smo se zapeljali do Dioklecijanovega "najlepšega mesta na svetu". Odzvali smo se povabilu Slovenskega kulturne-

ga društva Triglav Split in zvečer so oblikovali koncert "Oljke, rožmarin in sol". Na splitskem odru je bilo prepevanje "Vele luke" še posebej čustveno obarvano.

Sledilo je prisrčno druženje in prepevanje v prostorih Slovenskega kulturnega društva Triglav Split.

Ampak prepevanja še zdaleč ni bilo konec. Ni lepšega zapeti ob šumenju valov, na pomolu v belem, ob brenkanju kitare...In lahko mi verjamete, da so bile zvezde v Podstrani še posebej krasne.

Nedeljsko dopoldne smo začeli s sanjskim zajtrkom, obdani z modrino morja, si polnili baterije na prekrasni plaži, ob poležavanju na toplem soncu in slanih zaveslajih.

Tudi kosilo v Roci, kući dalmatinskog pršuta, kamnitem gastro rajju in etno muzeju s čudovitim nasadom oljk je bila ena sama pesem: "Konobo moja, radosti sva"...

In seveda pot domov, presek veselja, prepevanja, muziciranja in seveda hvaležnosti.

Ja. V Sanjah je veliko ljubezni. Naj bo tako.

Vsem vam en lep in s sanjami obdan pozdrav.

zapisala Tanja Ušaj Hvali

Veseli na popotovanju v Dalmaciji

KRASNA ZEMLJA, ISTRA MILA

Prihajamo k tebi na srečanje vseh slovenskih društev na Hrvaškem. Mi, člani slovenskega Triglava iz Splita, nas približno štirideset, se radostni napotimo na Vseslovensko srečanje, kjer se bomo družili z dragimi prijatelji Slovenci širom naše Hrvaške.

Jasen in sončen dan, ogret s pesmijo iz "pekla avtobusa" 5. oktobra iz Splita do istrskih toplic pripelje naš stari znanec, šofer Joško.

Zahvaljujoč dobro organiziranemu programu krovne organizacije, še posebej predsednici Barbari Riman, vse poteka "super".

Pomembnost tega srečanja potrди tudi prisotnost visokih gostov: ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu Petra Jožefa Česnika, veleposlanika v Republiki Hrvaški Vojislava Šuca in naših znanih prijateljev iz Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Gorostas

V Istrskih toplicah, ki se nahajajo na severozahodnem delu polotoka Istre, so nas pozdravili zelenje, mir in spokojnost. Nad zdraviliščem se dviga 85 metrska skala Gorostas, pod katero izvira zdravilna žveplena voda. Odkrili so jo v 17. stoletju, njeno zdravilnost so morali seveda preizkusiti tudi naši mladi. Sicer pa smo vse do večerje v

hotelu Mirna lahko planinarili, se lepo sprehajali ali pili pivo na terasi.

Za kulturni program je v ritmu svinga poskrbel MOPZ Encijan iz Pulja in mladi glasbeniki iz ansambla "Peklenški muzikanti".

Večerja je bila dobro organizirana, z dobro jedačo in pijačo ter nalezljivim veseljem. Zbranih kalorij smo se poskušali potem znebiti na plesnem podiju.

Nekoliko utrujeni od vseh dogodkov smo se v prelepem, pozitivnem ambientu zdravilišča potopili v nočni sen.

Zjutraj kava, zajtrk, še zadnji pogled na osvetljen Gorostas in okoliške gore in slovo od istrskih toplic. Odhajamo v Motovun, kjer nas že čaka dogovorjen vodnik.

Motovun

Na vrhu strmega griča nad reko Mirno je Motovun-Montona, z najbolje ohranjeno srednjeveško istrsko trdnjavo. Na prostranem mestnem trgu nas pričaka romanska palača in gotski zvonik iz 13. stoletja.

Nad reko Mirno je tudi motovunski gozd z odlično geografsko lego, bogat z lesom, pa ni čudno, da so si vsi; od rimskega, bizantinskega cesarstva, Beneške republike do Avstro-Ogrske,

želeli prevlade nad tem naravnim bogastvom. Sledovi njihovega bivanja na teh prostorih so vidni še danes.

Tu se rojevajo mnoga ljudska izročila, literarna in umetniška dela, med drugimi je tu nastal Nazorjev "Veli Jože", ki nam ga je na sprehodu po motovunskih stenah lepo predstavila naša vodička. Omeniti ni pozabila tudi znanih, uglednih osebnosti, kot je npr. Miroslav Šutej, eden od največjih hrvatskih likovnih umetnikov druge polovice 20. st., ki je v svoji hiši v Motovunu oblikoval grb in zastavo Republike Hrvaške. V Motovunu se je rodil skladatelj Andrea Antico da Montona, pa znani svetovni prvak u Formuli 1 Mario Andretti, nekaj let pa je tu živel in deloval tudi gozdar in izumitelj ladijskega vijaka Josef Ressel.

Bani

Navdušeni odhajamo v Pazin, na žel dogovorjeno kosilo v majhni vasici v osrčju Istre, v gostilno Bani.

V tem čudovitem, podeželskem okolju se kot stari znanci znova veselimo toplega sprejema osebja v istrskih nošah in živahnih zvokov harmonike ob kozarčku dobrodošlice.

Domače vzdušje s tradicionalno maneštro in fuži, prečudovita narava, sveži zrak, dobro razpoloženje v ritmu plesa in zvokov harmonike nas kar težko spravi v avtobus, ki nas polne lepih spominov vrne v naš vsakdan v Split.

Ana Šušmelj

2. ČIPKARSKI FESTIVAL LJUBLJANA 2019

V prostorih Srednje šole za oblikovanje in fotografijo Ljubljana je 5. in 6. oktobra potekal 2. Čipkarski festival.

Sodelovalo je 10 klekljarskih društev iz Ljubljane, 5 klekljarskih skupin iz osnovnih šol iz Ljubljane in naša klekljarska sekcija.

V sklopu čipkarskega festivala so bile postavljene tudi razstave Državnega osrednjega zavoda za žensko domačo obrt Ljubljana, Klekljanje čipk v Sloveniji na Unescovem Reprezentativnem seznamu in Perilo s klekljano čipko Nataše Grčar Napast.

Organizirani sta bili tudi dve delavnici klekljanja in nekoliko predavanj.

Kot že na prejšnjem festivalu, je bila tudi tokrat priložnost kupiti klekljarski pribor in potreben material za izdelavo čipk, kar je pritegnilo številne čipkarice.

V soboto, 5.10. je bilo že drugič organizirano skupno klekljanje čipkaric iz cele Slovenije in inozemstva.

Tekst: Katica Kaštelan
Fotografija: Afrodita Hebar Kljun

PESEM IN SMEH V DOBRIH LJUDEH

19. oktobra je v Šentvidu pri Stični potekal seminar za pripravo 51. Tabora slovenskih pevskih zborov.

Vsakokrat, ko zagledam šolo "Ferda Vesela" v Stični se vrnem v svojo šolo desetletja nazaj.

Lepo urejena domača vas vabi, da se Vsako poletje vrnemo na Tabor, kjer pesem zveni iz grl tisočih udeležencev. Tja, kjer se vselej počutimo polni pozitivne energije in ponosa da sodelujemo na tej manifestaciji.

V šolski dvorani ob jutranji kavici klepetamo z dragimi, poznanimi prijatelji in čakamo, da se ukaže naš maestro **Igor Švara** in neizogiben organizator **Stane Peček**.

Potem uživamo v njegovi jasni razlagi vsebine naslednjega tabora v letu 2020.

Povsem jasno je, da brez njegovega sodelovanja na seminarju ni mogoče pripraviti zborovodje in pevcev za nastop na Taboru.

Vedno sem presenečena nad načinom razlaganja posameznih pesmi in prepričana sem, da brez takšnega

erudita, kot je Igor Švara, vse skupaj ne bi bilo tako zanimivo. Za 51. Tabor slovenskih pevskih zborov pod naslovom "Pesem in smeh v dobrih ljudeh" sta pesmi izbrala in razvrstila Stane Peček in Igor Švara.

Vse izbrane pesmi so šaljivke in zbadljivke, zgodba se začne s "Tri prleške", na koncu pa vsak pevec "Mravlo v mlin zapela". Naš maestro Švara tudi tokrat posebej poudarja, da so notni zapisi mrtva materija, in da je iz not treba izvleči vsebino, interpretacijo,

predvsem pa čustva in ljubezen do narodne glasbe. Oh, poslušala bi ga cel dan.

Potem, ko nam je tako lepo razložil vse o prihajajočem Taboru, smo se veseli in sproščeni napotili na kosilo v šolsko restavracijo. Vse ostalo je v rokah pevcev in zborovodje.

Nasvidenje na 51. Taboru naslednjega 20. in 21. julija 2020 v Šentvidu pri Stični.

Ana Šušmelj, 19-20 oktobra 2019, Stična

Stane Peček

Maestro Igor Švara

KRI NI VODA, JE HKRATI VEZ IN SVOBODA

Slovesnost ob 90. obletnici delovanja Kulturno prosvetnega društva Slovenski dom Zagreb

Slovensko kulturno prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb je 8. novembra praznovalo 90. obletnico obstoja in delovanja.

Na proslavo častitljive obletnice smo bili povabljeni tudi člani SKD TRIGLAV Split. Na pot smo se podali: predsednik Cveto Šušmelj s soprogo Ano, predsednica I.O. Nadežda Eterović in moja malenkost, Ivan Kosmos. Po ne preveč lepem vremenu smo srečno prispeli v Zagreb. Ob 18. uri smo v prostorih njihovega društva predali naše darilo, moja slika starega dela mesta Splita, Babino ulico, delano v tehniki zemlja na juti.

Ob 19h se je začela svečana akademija v gledališču HISTRIONSKI DOM. Pred vhom smo ob prevzemanju vstopnic srečali veliko poznanih oseb, dragih dolgoletnih prijateljev iz Slovenije in Hrvaške.

Program svečane akademije je bil lepo pripravljen, raznovrsten in zanimiv. Poleg njihovega mešanega pevskega zbora so nastopili še dramski igralec Zlatko Vitez, operna pevka Anja Žapkar in pevec Matić Zakojnšek, pianist Ivan Pernicki, harfist Brin Bernatović, član Slovenskega doma Marjan Dirnbek in skupina Dom.

Predsednik Slovenskega doma Dar-ko Šonc je v svojem govoru najprej pozdravil visoke goste iz Slovenije in Hrvaške. Prireditve se je udeležil predsednik SLO CRO Poslovnega kluba dr. Saša Muminović in vodja pisarne SLO CRO Poslovnega kluba Vesna Vukšinič Zmaič, številni člani Slovenskega doma in ugledni predstavniki iz Slovenije in Hrvaške med njimi tudi veleposlanik Republike Slovenije na Hrvaškem Vojislav Šuc, odposlanec predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja dr. Boštjan Žekš, odposlanec predsednice Republike Hrvaške Kolinde Grabar-Kitarović dr. Vladimir Lončarevič, državna sekretarka z Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Olga Belec s sodelavci, odposlanec kardinala Josipa Bozanića Marko Kovač, predsednik Sveta za narodne manjšine Aleksandar Tolnauer, predsednica Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Iva Dimić, predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Barbara Riman, podžupan Mestne občine Ljubljana Dejan Crnek, župan Občine Brežice Ivan Molan, upokojeni celjski škof msgr. dr. Stanislav Lipovšek in številni drugi.

Milan Bandić

Naslov slovesne proslave je bil **Kri ni voda, je hkrati vez in svoboda**.

Te besede veliko povedo. V svojem govoru je predsednik Šonc poudaril, da je bila v 90-ih letih delovanja društva glavna naloga očuvanje slovenstva, jezika, kulture in običajev. V svojem dolgoletnem obstoju so delovali kar v štirih državah, v različnih političnih nazori ali nikoli niso nehali delovati.

Za dolgoletno uspešno delovanje in povezavo dveh sosednih držav je Kulturno prosvetnemu društvu Slovenski dom – Zagreb predsednik Republike Slovenije Borut Pahor izdal ukaz o podelitvi odlikovanja Republike Slovenije RED ZA ZASLUGE.

Župan mesta Zagreb Milan Bandić je predsedniku Šoncu osebno vročil priznanje ob 90. obletnici Slovenskega, a Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je tri dni pred obletnico izdal ukaz o podelitvi odlikovanja – red za zasluge Republike Slovenije "Za devetdeset let skrbi za ohranitev in razvoj slovenstva na Hrvaškem

Po končani svečani akademiji je za vse prisotne prirejen lep parti z bogato obloženim mizami in vrstnimi pijačami. Lepo smo se družili in pogovarjali z znanimi prijatelji in navezali mnoge nove stike.

Nadežda Eterović, Ivan Kosmos z državno sekretarko Olga Belec

Ivan Kosmos

UČENCI POUKA SLOVENŠČINE V SPLITU-KEKCI SO V PRELEPIH OKTOBRSKIH DNEH ZOPET SPOZNAVALI LEPOTE SLOVENIJE.

Pot nas je najprej vodila v Slovenski dom na Bazovici, kjer so nas toplo sprejeli in pogostili. Poklepetali smo, izmenjali izkušnje, si ogledali njihov topel dom, obdan z urejenim vrtom in potem nadaljevali pot proti deželi. Zaradi stavke prosvetnih delavcev je žal je odpadel obisk OŠ Matulji, kjer smo nameravali hospitirati pri pouku slovenščine po programu C.

Bazovica

Prvo nepozabno doživetje, nas je dočakalo v prečudovitih Škocjanskih jamah. Presenečenje na vstopu sta nam pripravila moja prijatelja Dolarjeva z ogromnimi okusnimi trojanskimi krofi.

Potem pa smo se napotili v nenavadno lep podzemeljski svet, v občudovanje osupljivih kreacij narave, v **Škocjanske jame**, ki so bile zaradi svojega izjemnega pomena za svetovno naravno dediščino leta 1986 vpisane v seznam pri Unescu. S tem je mednarodna strokovna javnost priznala izjemen pomen jam, kot enega izmed biserov na planetu Zemlji.

Škocjanske jame so najpomembnejši podzemeljski pojav na Krasu in v Sloveniji ter sodijo med najlepše jame na svetu. Da se ohranijo vse lepote milijon let starih kraških oblik, je bilo v jami fotografiranje in dotikanje stalagmitov in vseh figur prepovedano, pa so šele na izstopu iz jame nastali naši prvi posnetki.

Škocjanske ob izstopu

Škocjanske ob izstopu

Prvi dan potovanja smo v Škocjanskih jamah spoznali čudovito naravo, ki se nam je zdela tako nedostopna, tako oddaljena in tako močna v vsej svoji lepoti. Vse, kar smo lahko naredili je bilo, da smo vanjo strmeli in jo občudovali. Reka znotraj in zunaj jame je predstavljala nenavaden kontrast. Zunaj je reka v popolni harmoniji z zelenjem, v notranjosti pa je reka edini pokazatelj življenja, ki ga spremlja zaglušujoč šum. Izstop iz jame je korak v povsem nov svet, zdi se kot da prehajate iz pekla v raj.

Lea Dereani

Ita Rina 2

Drugi dan zelenih, filmskih, podzemnih lepot začenjamo pri lepi Slovenki-igralki Iti Rini v Divači, potem pa se polni pričakovanj napotimo do jamske kraljice Postojne in v njenih globinah osupli nad lepoto preživljamo nepozabne trenutke, ki jih v vlakcu veselo popestrimo s slovensko pesmijo, a v koncertni dvorani se od nje poslovimo z otožno dalmatinsko ...

Postojna

V Postojnski jami sem videl veliko različnih raznih oblik kapnikov: stalagmite, ki rastejo s tal, stalaktite, ki rastejo s stropa in mogočne kapniške stebre ali stalagmate. Kapniki so na primer v obliki piščali, orgel, zaves, ponvic, špagetov. Vozil sem se z vlakcem, videl tudi človeško ribico, črno dvorano, rdečo dvorano in največjo-koncertno dvorano. Zares zanimivo in meni tudi zabavno.

Roko Kalajžič

Kobilarna

Popoldne v Kobilarni Lipica vedno dobrodošla razposajena igra za otroke, potem pa druženje s konji, seznanjanje z njihovim 'življenjem', rodovnikom, potomstvom, z zgodovino Kobilarne... bogato...

Metelkova, avtonomni kulturni center

Metelkova

Tretji dan potovanja smo prišli v Ljubljano in se napotili proti Metelkovi ulici. Metelkova je znana kot eno najpomembnejših središč alternativne kulture v Sloveniji.

Na fasadah vseh poslopij so narisani grafiti, vsepovsod so postavljene različne umetniške inštalacije. Metelkova je mesto kjer se zbirajo, družijo in zabavajo mladi. Zelo mi je všeč energija tega kraja, posebna je in ustvarja nov, drugačen svet sredi Ljubljane. Rada bi tam preživela še veliko časa in se počutila inspirirano, kot tokrat, ko sem Metelkovo obiskala prvič.

Lea Dereani

Sprehod po Ljubljani

In še čudovit del nedeljskega druženja s prelepo slovensko metropolo, srečanje z zmajem, pa Plečnikom, mostovi, pogled na grad, ki kraljuje nad mestom (nekateri smo se nanj tudi povzpeli in uživali v pogledu na mesto), sproščen sprehod ob Ljubljanici, neizogibno srečanje in fotografiranje s Prešernom na njegovem trgu.

Mini Teater Prepoznavno mesto ustvarjanja

Po treh dneh uživanja smo v Ljubljani, najlepšem mestu, manjšem od Splita, a "po miri čovika", kot je rekel enkrat prijatelj arhitekt. Po sprehodu in obujanju spominov na minula leta smo se odpravili na kosilo v hotel Park in sredi kosila akcija. Gremo v Mini Teater po paket za našo klekljarsko skupino. Nerado zapuščam "čili kon karne", a se zavedam da je za boljše vedno še boljše.

Mini Teater je v mali, najbolj zeleni in pisani Križevniški ulici v Ljubljani. Saj vem kje je, milijonkrat sem šla mimo.

A prvič grem noter in takoj za sceno. Direktor in gledališki igralec Robert Wabl nas je pričakal s takim veseljem in odprtostjo da sem se instant zaljubila. V prostoru je ob umetniškem vodji Ivici Buljanu še nekaj mladih umetnikov-vadijo. Mogoče je slišati veliko jezikov, vsi so razumljivi. V hiši je privatni mini teater večnih optimistov, obenem pa je v njem tudi spomenik žrtvam Holokavsta. Ta del me je zelo presenetil, imam namreč veliko stikov z Židi in menim da je o tej temni preteklosti treba govoriti. Znotraj hiše, sestavljene iz dveh hiš, ene podedovane in ene kupljene, je sinagoga, opremljena s predmeti iz vseh koncev sveta. Edina v Ljubljani kjer se ob petkih in sobotah potomci Židov zbirajo in praznujejo. Stene

Najbolj zelena ljubljanska ulica

Mini teater

hodnikov in sob preostalega dela so obložene s slikami žrtev Holokavsta iz Ljubljane, s pomočjo kompjuterske tehnologije oblikovano delo mladega umetnika. Nekaj zgodb ljudi, ki so na različne načine rešeni hudega. V enem delu se nič ne prenavlja, tam je tema in preteklost, v sedanjosti jo je mogoče občutiti z vsemi čuti. Waltl pravi da veliko turistov obišče ta kraj, ki je letos tudi uradno postal muzej.

V teatru se izvajajo v glavnem avtorske predstave, število mest je omejeno in veliko gostujejo.

Žal mi je da smo samo na kratko obiskale ta prečudovit prostor, prepoln raznih zgodb. Še posebej mi je žal, da otroci niso bili z nami in da so nas čakali kako minuto preveč. Čas je bi omejen, a se je splačalo.

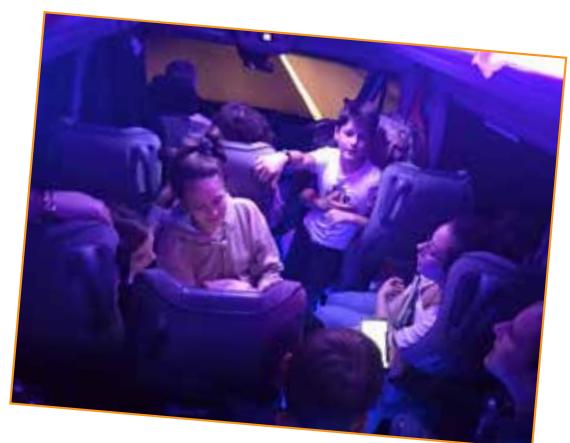
Robert Waltl prihaja k nam februarja z monodramo "Naj bo konec lep". Pridite!

Vrhnika Cankar

Na Klancu na Vrhniki smo obiskali Cankarjev dom in se na kratko seznanili z njegovim pretresljivo težkim otroštvom.

Polni prelepih vtisov in novih spoznanj o lepotah in znamenitostih naše dežele našesmo s pesmijo vračali domov, v varnih rokah odličnega voznika Adota iz **TOTTO mini&bus**.

DNEVI KRUHA

Ta ljubi kruhek

Kruh. Od jutra do večera, od ponedeljka do nedelje je kruh naš vsakdanji spremljevalec.

Kruh je ena najpogostejših, obenem pa tudi najstarejših pripravljenih živil. Prvi dokazi o peki kruha segajo 30.000 let nazaj.

Žito je postalo osnova za kruh približno 10.000 let pr. n. št.

Peka kruha se danes bistveno razlikuje od preteklosti. V davni preteklosti za peko kruha niso uporabljali kvasa, saj je kruh lahko vzhajal že s pomočjo kvasovk, ki so se nahajale na zrnih semena.

V preteklih časih je moralo vsako dekle, ki se je želelo poročiti pokazati, da zna speči kruh.

Ti dnevi so mimo. Sedaj živimo v hitrih časih, v časih, ko velikokrat ni časa niti za obisk trgovine, kaj šele, da bi sami spekli kruh. Pa je res tako?

Uganke

Slamica pri slamici
vsaka v svoji jamici,
vedno kvišku se dviguje,
z radostjo nas napolnjuje.
Dobro nam obeta se,
kruha bo dovolj za vse.

(Žitno polje)

Pregovori

S trebuhom za kruhom.
Zarečenega kruha se največ poje.
Če kruhek pade ti na tla, poberi in poljubi ga.
Mornarski kruh ima sedem skorij.
Kruha ne naredi moka ampak roka.
Up je kruh bednika.
Iz te moke ne bo kruha.
Bolje črn kos kruha, kakor prazna torba.

Naj človek pol sveta obteče, najboljši kruh doma se peče.

Ob dnevih kruha so naši Kekci mesili, oblikovali in pekli. Izvedeli so tudi nekaj o tradiciji peke kruha, pregovorih o tem našem vsakdanje spremljevalcu. Poleg integralnega kruha in raznih oblikovanih kruhkov so spekli in pojedli še slastne pice.

PORTUGALSKA, MANICÓMIO

Anabela Soares in njene glinene pošasti

Z Anabelo Soares

In odnos med umetnostjo in duševnimi boleznimi

Povedala bi vam rada nekaj več o moji izredno zanimivi praksi in bivanju na Portugalskem.

Sem diplomantka Unikatnega oblikovanja (stekla in keramike), Dalmatinka s slovenskimi koreninami. Po srednji šoli v Splitu sem študij nadaljevala v Ljubljani, na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje.

Že nekaj let sem si želela obiskati Portugalsko, letošnje poletje pa se mi je želja izpolnila. Po uspešnem zaključku študija sem dobila možnost opravljati prakso v tujini. Želela sem delati na področju keramike in sem našla nenavadno praktično usposabljanje. V dveh mescih dela v kulturnem združenju MANICÓMIO sem si nabrala veliko novih izkušenj in odnos med umetnostjo in duševnimi boleznimi začutila povsem od blizu. Ob obisku raznih mest na Portugalskem sem spoznala ljudi, ki delujejo na področju keramike, obiskala mnoge galerije, Art terapije v psihiatričnih bolnišnicah, vse te izkušnje pa so me spodbudile, da napišem nekaj besed o tej iskreni umetnosti.

Duševna bolezen se lahko zgodi komerkoli, z njo se ne rodimo, nastane zaradi travmatičnih izkušenj v zgodnjem otroštvu.

Ko sem ljudem, ki so me spraševali kje bom opravljala prakso omenila

"Manicomio", so čudno zastali in me vprašali, če vem kaj ta beseda pomeni v portugalsčini. Po nekaj stavkih mojega pojasnila, ki je pričalo o tem, da zelo dobro vem kaj to pomeni, se je mnenje ljudi takoj spremenilo. Gre za projekt dveh zelo znanih lizbonskih umetnikov, ki sta pred skoraj dvajsetimi leti začela umetniški projekt v največji portugalski bolnišnici za duševno bolne. Hitro sta ugotovila, da je nekaj ljudi zelo likovno nadarjenih in sta jim začela prinašati različne materiale za ustvarjanje. Temu so postopoma sledile tudi razstave, pred nekaj leti pa so se jima sanje, ter sanje samih umetnikov tudi ostvarile (več o tem si lahko preberete na manicomio.pt). Umetnikom je omogočena vsa svoboda izražanja, poskrbljeno je za njihovo počutje in počasi tudi za njihovo finančno samostojnost. To je trenutno edini projekt takšne vrste

na Portugalskem, pa tudi v svetu. Ne gre le za art terapije, temveč za resno umetnost. Zelo sem vesela, da sem lahko spoznala in delala z umetniki, ki so me lepo sprejeli in smo se kljub neznanju angleščine ali portugalsčine lahko dobro sporazumeli. Največ sem sodelovala z Anabelo. Umetnica izdeluje skulpture iz keramike, njena najljubša tematika so pošasti. Trenutno z Manicomiom sodeluje 14 umetnikov in vsak od njih ustvarja v različnih likovnih medijih.

Bivala sem v Lizboni, kjer je nešteto raznih umetniških dogodkov. Portugalska me je navdušila s svojo kulturo, ki je podobna Mediteranski, a s pridihom Brazilije in Afrike. Dan se začneja okoli 10. ure in skoraj da ne zaspi. Bakalar jedo na tisoč načinov, vina pa so izredna.

Portugalski narod je zelo prijazen, prijeten in to je občutiti na vsakem koraku. Ulice so polne življenja, posebej v poletnem času. Večja mesta kot so Lizbona, Porto, Faro, Coimbra, Evora so seveda povsem turistična, medtem ko so ruralna področja čisto drugačna. Še veliko bi lahko pisala o zgodovini a zemlje, njenih zanimivostih, sončnih krajih. Pa morda kdaj drugič.

Katarina Marov

(Lahko me spremljate na Instagram profile [@katarina.marov](https://www.instagram.com/katarina.marov), kjer včasih objavljam svoje izkušnje iz delavnic ali praks, pa tudi svoja dela).

Porto

Razgled s Castello de Sao George proti mostu 25. April

GLASBENA NIT NA FESTIVALU LENT V MARIBORU

21. junija se je društvo Glasbena nit iz Splita s polnim avtobusom in kombijem odpravilo proti Mariboru. Jaz in moja najboljša prijateljica sva sedeli skupaj in se med potjo pogovarjali o predstavah in pesmih, ki jih potrebujemo za igranje.

V Mariboru smo se namestili v prometni šoli. Šola je bila velika in edini deli, ki so nam bili na voljo, so bile naše sobe, hodniki in menza. Vzeli smo si stvari se razdelili na manjše skupine in se odpravili na večerni sprehod po centru mesta. V šolo smo se vrnili okoli polnoči.

Zjutraj smo se hitro pripravili, zajtrkovali, pobrali kitare in se odpeljali do parka v centru, kjer se je za naš nastop pripravljala velik oder.

Kolikor sem lahko slišala, so bili tam vsi Slovenci, samo mi smo bili iz druge

države. Uglasbili smo kitare in opravili tonsko vajo. Naš nastop se je začel ob 17.00 h. Ko sem začela igrati s prijateljico, sem občutila kako močno smo povezani. Vsi smo si delili isto strast do kitare in bili smo zelo usklajeni. Bolj ko smo igrali, več ljudi nas je prišlo poslušati. Kmalu so bili vsi sedeži polni,

naš nastop pa smo zaključili z zelo živahno pesmijo. Na koncu smo se poklonili in občinstvo nas je nagradilo z gromkim aplavzom. Sledil je nastop naslednje skupine, mi pa smo v zakulisju praznovali, se počastili s tortami, hladnimi napitki, prepevali ter skakali od sreče. Šli smo malo globlje v park, da smo se lahko skupaj slikali, potem pa smo pospravili stvari in se odpravili do avtobusa in se napotili domov proti Splitu. Celoten avtobus je govoril o adrenalinskem nastopu. Bili smo zelo utrujeni, toda na naših obrazih se je lahko videl ponos, volja in želja po še več takšnih nastopih, še večjih.

Do takrat pa bomo pridno nadaljevali z učenjem z mojstrom Damirjem in Vatrenom in stremeli visoko proti zvezdam.

Leona Vukas, učenka pouka slovenščine v Splitu

LETOŠNJE NOMINIRANKE ZA NAZIV SLOVENKA LETA

Družinska revija Zarja je objavila nominiranke za naziv Slovenka leta. V uredništvu so izbrali enajst žensk, ki se potegujejo za končno zmago po izboru bralk in bralcev (glasovati je mogoče tudi na linku www.revija-zarja.si). Med njimi je "odlična književnica in duhovna učiteljica" Tržačanka **Alenka Rebula**. Ob njej so športnica **Janja Garnbert**, varuhinja pacientovih pravic **Duša Hlade Zore**, specialistka za knjižno vzgojo otrok **Tilka Jamnik**, humanitarka in zdravnica **Ninna Kozorog**, mizarka in znan-

stvenica **dr. Andreja Kutnar**, **Biserka Marolt Meden**, nekdanja direktorica, ki rešuje neznosno životarjenje starostnikov. Nadalje **Jasna Pečjak** z izjemnim pogumom in veseljem do življenja, ki pleza s presajenimi pljuči, uveljavljena skladateljica in najmlajša članica Slovenske akademije znanosti in umetnosti **Nina Šenk Kosem**, preiskovalna novinarka TV Slovenija **Mojca Šetinc Pašek** in "pisateljica, ki je Slovenijo pritegnila k branju", **Bronja Žakelj**.

KATERO SLOVENSKO NAREČJE JE NAJBOLJ PRAVILNO?

Kako stavek *Danes sem si kavo preveč sladkala* glasi v različnih narečjih.

- Joj, kak s'n si toti kafe danes fejst pocukrala, čuj. (mariborsko)
- Dons sm si kofi čist ful pošugrala. (ljubljsansko, srednješolci)
- Dons sm si kavico u ibr preveč cukrala. (ljubljsansko)
- Matr sn s swadek kafe naredwa. (koroško)
- Gnes san si kavo preveč pocukrala. (prekmursko)
- Gnes sen si kofe vünta preveč pocukrala. (prleško)
- Dons sm s'kofe čist preveč ucukrowa. (gorenjsko)
- Joj, ma kej je dns tu kafe t'ku sltku! (kraško)
- Dans sm si kafjee preveč cukrala. (idrijsko)
- Pizda, kuk sm'm si dons kufea pu-cukrala. (zasavsko)

Slovenska narečja

Poleg dvojine, ki slovenščino okrona za enega najbolj romantičnih jezikov, je pestrost narečij in posameznih govorov tista, ki kljub majhnosti Slovenije vsakemu koticu naše prelepe dežele podari poseben pečat. Narečna obarvanost Slovenije je jezikovna posebnost, ki smo jo kot Slovenci dolžni ohranjati. Vsako narečje je "slo-

vensko", za govorce narečja "pravilno", za dialektologe "zanimivo", za govorce ostalih narečij pa "tuje". Prav je, da se kot govorce slovenskega jezika zavedamo posebnosti posameznih narečij, jih spoštujemo in se jih trudimo ohranjati.

Kako so slovenska narečja nastala?

Kako so slovenska narečja sploh nastala? Zgodovinarji in slavisti so si enotni, da sta prvo cepitev slovenskega jezika na narečja povzročila dva naselitvena valova:

- prvi, leta 550 (severno in zahodno od Alp) in
- drugi, leta 568 (južno in vzhodno od Alp).

Od takrat so se zaradi različnih zunajjezikovnih (zgodovinski, zemljepisni, družbeno-politični) in znotrajjezikovnih (razvoj jezika na vseh ravneh) dejavnikov slovenska narečja razvijala v smeri, kot jih poznamo danes. Med seboj se razlikujejo po vokalizmih (sistem samoglasnikov), konzonantizmih (sistem soglasnikov), naglaševanju, mehčanju, prisotnosti / odsotnosti srednjega spola, spreganju glagolov in njihovih posebnih oblikah, švapanju ...

Katero slovensko narečje pa je res najbolj slovensko?

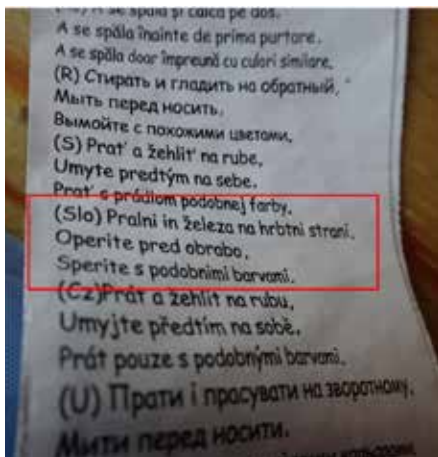
Ali katera narečna skupina se po lastnostih najbolj približa knjižnemu jeziku?

Ko uporabimo pridevnik slovensko, mislimo na knjižni, standardni jezik, ki je samo ena izmed socialnih zvrsti jezika, med katere poleg pogovornega jezika in interesnih govoric, spadajo tudi narečne skupine in narečja.

Odgovor slavista bi se najverjetneje glasil nekako takole:

Večina jezikoslovcov je enotnih, da se knjižnemu jeziku najbolj približa srednjesavinjsko narečje, ki spada v štajersko narečno skupino in se govori na območjih Šaleške doline, Celjske kotline ter v porečjih Bolske, Hudinje in Pake.

Razlogi za zgoraj navedeni odgovor so precej različni, vsekakor pa na podobnost vplivajo bližina centralnemu območju ter ostali zunaj- in znotrajjezikovni dejavniki. Med vsemi govori srednjesavinjskega narečja se knjižnemu jeziku najbolj približa, ampak res samo približa, celjski mestni govor, predvsem zaradi samoglasniškega in soglasniškega sestava ter naglasnega mesta, ki je v knjižnem jeziku enak kot v celjskem mestnem govoru. V govoru prevladujejo monoftongi ('vo:da), čeprav pri sproščenem govorcu znanamo dosledno uporabo diftongov ('vuo:da).

Odrasli udeleženci pouka slovenščine z zanimanjem spremljajo vse o narečjih.

KRIŽALJKA

Vlak